

אמנון אפשטיין: "המדינה יושבת על מכרה זהב - גשרים, מסילות רכבת ומתקנים שניתן לגרוף מהם הון"

11.11.2007 | 09:04 אבי בר-אלי

עשרות נפגעים פונו באוגוסט מנהר המיסיסיפי, סמוך למיניאפוליס שבארה"ב, לאחר שגשר המוצב מעל הנהר - התמוטט. תיעוד האסון חידד עוד יותר את השאלה בדבר תחזוקת מתקני תשתית ברחבי ארה"ב והניח שוב על סדר היום הציבורי את מידת מעורבותו הרצויה של הממסד בהקמת תשתיות ובתפעולן.

בשנים האחרונות התוודענו בישראל למסלולי ה-P.P.P (public private partnership) למיניהם, וליתרונות של שילוב המגזר הפרטי בהקמת תשתיות בעבור המדינה ובהפעלתן במסגרת זיכיון. ואולם, כעת יש הטוענים כי הגיעה העת שהמשק הישראלי יתקדם שלב נוסף בעקבות העולם, ויפעל בכיוון אחר - הוצאת תשתיות קיימות מידי הרשויות, והחכרתן לגופים פיננסיים שונים.

עו"ד אמנון אפשטיין, ממשרד עוה"ד אפשטיין, רוזנבלום, מעוז, חזר אחרי כמה שנים באנגליה, ולא מבין כיצד בישראל טרם הכירו בפוטנציאל שבשילוב בין צרכי המדינה והכסף שמסתובב בשוקי העולם, ותר אחר השקעות פוטנציאליות המעניקות תשואה סבירה בסיכון נמוך.

"המדינה יושבת על מכרה זהב", אומר אפשטיין, "גשרים, מסילות רכבת, חניונים ציבוריים, מתקנים שניתן לגרוף מהם הון".

ההיגיון שעומד מאחורי המתווה פשוט לכאורה: במקום שמימון תחזוקת תשתיות ציבוריות ייפול על תקציב רשויות השלטון ולעתים ינהל בחוסר יעילות משווע, יועברו התשתיות לגופים פרטיים, שישדרגו את מתקניהן ויתפעלו אותן תמורת גביית תמלוגים מהמשתמשים או מהמדינה.

הרעיון המוצע אמנם עלול להיות בעייתי מבחינה ציבורית כשמדובר בכבישים או בגשרים קיימים שיוסבו לדרכי אגרה, אך בעל היגיון רב כשמדובר בהפעלת שדות תעופה, חניונים או בתחזוקת מסילות. מדוע שכספי הנהגים ייבלעו בקופת חברת החניונים העירונית אם גוף פיננסי ייאות לקחת חסות על החניונים, לחכור אותם מידי העירייה, לגבות את אותו סכום בעבור שעת חנייה ולשדרג את החניונים ולהרחיב את הקיבולת שלהם?

תשואה של 11%

"במקום הנפקת אג"ח בריבית של 5.8%, יכולה רשות להחכיר את מתקניה לגוף פיננסי, להעביר את הכספים שקיבלה או חסכה לתקצוב פרויקטים חברתיים, כשהגוף המוסדי נהנה מצדו מהשקעה בסיכון נמוך, משום הביקוש המובטח, ורואה מן ההשקעה תשואה נאה", מסביר עו"ד אפשטיין. "בעבור הרשויות בארצות הברית זו אחת הדרכים, למשל, להתמודד עם עלויות מערכת הבריאות".

גופים פיננסיים בעולם מתחרים על רכישת תשתיות, אומר אפשטיין, ומביא כדוגמה את שדות התעופה בלונדון, רומא ובריסל שמוחכרים לגופים פרטיים. עוד דוגמה היא מורגן סטנלי שרכש חניונים ב-500 מיליון דולר באינדיאנה ורואה תשואה של 10%-11%.

רוב קולינס, מנהל חטיבת התשתיות במורגן סטנלי, העריך השנה בראיון ל"ביזנסוויק" כי כ-30 קרנות מגייסות מסביב לעולם כ-500 מיליארד דולר לחכירת תשתיות, במודל שבו הגוף הפיננסי הופך לזכיין.

"זו לא הפרטה במובנה השלילי אלא בדיוק החלופה למתווה האג"חים המוניציפליות הכושל, ולסאבפריים המאיים על המוסדיים", מוסיף אפשטיין. "זה לא עוד רעיון משוגע אלא משהו שכבר עובד בחו"ל, וכרגיל, יאומץ בישראל רק בעוד עשור".